

Curtea Supremă de Justiție
DECIZIE

04 iulie 2023

mun. Chișinău

Colegiul Penal lărgit al Curții Supreme de Justiție
în componență:

Președinte Ion Guzun,
Judecători Sergiu Daguța, Boris Talpă, Ghenadie Eremciuc, Anatolie Țurcan,

a judecat în ședința de judecată, fără citarea părților la proces, recursul ordinar, declarat de procurorul-șef interimar al Procuraturii de circumscripție Bălți, Tatiana Ioniță, împotriva sentinței din 07.04.2022 a Judecătoriei Bălți și deciziei din 14 septembrie 2022 al Colegiului penal al Curții de Apel Bălți, în privința inculpatei

Bușilă Mariana XXXX.

Termenul de examinare:
instanța de fond: 15.12.2021 – 07.04.2022,
instanța de apel: 28.04.2022 – 14.09.2022,
instanța de recurs: 21.11.2022 –
04.07.2023.

Asupra recursului menționat, Colegiul Penal lărgit,

C O N S T A T Ă :

1. Prin sentința din 07 aprilie 2022 a Judecătoriei Bălți, Bușilă Mariana a fost condamnată în baza art. 190 alin. (2) lit. b) Cod penal la 2 ani închisoare, cu executare în penitenciar pentru femeii de tip semiînchis, cu privarea de dreptul de a exercita activitate legată de gestionarea bunurilor pe termen de 3 ani.

În baza art. 389 alin. (4) pct. 2) Cod de procedură penală și art. 107 alin. (1) Cod penal, Bușilă Mariana a fost liberată de executarea pedepsei, în baza art. 2 al Legii nr. 243 din 24.12.2021 privind amnistia în legătură cu aniversarea a 30-a de la proclamarea independenței Republicii Moldova.

Măsura preventivă aplicată prin încheierea din 04.02.2022 a Judecătoriei Bălți sub formă de obligațiune de nepărsire a țării pe un termen de 30 zile, precum și măsurile de căutare a inculpatei Bușilă Mariana, au fost menținute până la definitivarea sentinței.

S-a încasat din contul inculpatei Bușilă Mariana în beneficiul lui Moraru Iurie prejudiciul material cauzat prin infracțiune în sumă de 36000 lei și prejudiciul moral cauzat prin infracțiune în sumă de 10000 lei.

2. Instanța de fond a constatat că inculpata Bușilă Mariana, la 28.08.2019 până la 29.08.2019, acționând în comun acord cu altă persoană nestabilă de către organul de urmărire penală, cu intenție unică îndreptată spre dobândirea ilicită a bunurilor altei persoane, dându-și seama de caracterul prejudiciabil al acțiunilor sale, prevăzând urmările lor prejudiciabile și dorind survenirea acestora, știind despre faptul, că Moraru Iurie oferă pentru folosirea temporară compactorul de nisip, care aparține lui cu drept de proprietate și cunoscând că ultimul anterior a avut discuții, prin intermediul telefonului mobil, privind posibilitatea transmiterii utilajului dat cu altă persoană nestabilă de gen masculin, care l-a indus în eroare pe Moraru Iurie prin prezentarea ca adevărată a unei fapte mincinoase în privința naturii actului juridic nul, și anume că el are nevoie să închirieze compactorul de nisip pentru efectuarea reparației la locuința sa, Bușilă Mariana, la data de 29.08.2019, între orele 21:00-22:00, s-a prezentat pe adresa: mun. Bălți, str. Xxxx, unde se păstra utilajul menționat supra, și în cadrul discuției cu Moraru Iurie, prin inducerea în eroare a ultimului prin prezentarea ca adevărată a unei fapte mincinoase în privința naturii și părților actului juridic nul, sub pretextul de a lua în folosință temporară compactorul de nisip, l-a convins că dânsa împreună cu persona nestabilă au nevoie reală de utilizare a compactorului în cadrul efectuării reparației, obținând încrederea părții vătămate prin încheierea actului juridic nul, adică contractului de închiriere a utilajului nr. 117 din 29.08.2019 pe o durată de 3 zile, achitând prețul închirierii în sumă de 1.200 lei și obligându-se să restituie bunul închiriat la 01.09.2019.

Ca rezultat, Moraru Iurie, fiind sub influența comportamentului dolosiv și viclean a Mariane Bușilă și persoanei nestabilite, adică fiind convins de faptul că aceste persoane vor executa clauzele contractului, a transmis Mariane Bușilă compactorul de model „Ammann ACR 68” nr. 15008431, la prețul de 36000 lei, pe care ultima l-a preluat, neavând intenția de a restitui bunul primit, adică a dobândit ilegal compactorul, care a fost încărcat prin intermediul altei persoane într-un automobil și transportat într-o direcție necunoscută, nefiind restituit la termenul stabilit astfel, cauzându-i lui Moraru Iurie o daună în proporții considerabile în sumă de 36000 lei.

Acțiunile intenționate ale inculpatei au fost încadrate în baza art. 190 alin. (2) lit. b) Cod penal, ca escrocheria, adică dobândirea ilicită a bunurilor altei persoane prin inducerea în eroare a unei persoane prin prezentarea ca adevărată a unei fapte mincinoase în privința naturii și părților (în cazul în care identitatea acestora este motivul determinant al încheierii actului juridic) actului juridic nul, dacă încheierea acestuia este determinată de comportamentul dolosiv și viclean care a produs daune considerabile, escrocheria săvârșită de două sau mai multe persoane.

Instanța a reținut că inculpata, Bușilă Mariana în cadrul ședinței de judecată nu s-a prezentat.

Totodată, instanța de fond a dispus aducerea silită a inculpatei pentru ședința de judecată din 21.01.2022, în rezultatul căreia inculpata nu s-a prezentat.

La demersul procurorului Aliona Modelina din 04.02.2022, instanța de fond la aceiași dată a emis o încheiere privind aplicarea măsurii preventive în privința inculpatei sub formă de obligațiune de nepărăsire a țării pe termen de 30 de zile, cu anunțarea ultimei în căutare.

Astfel la 14.02.2022, Inspectoratul de Poliție Bălți a înștiințat instanța despre faptul că în privința inculpatei Bușilă Mariana la 11.02.2022 a fost pornit dosarul de căutare nr. 2022010038, cu măsura de reprimare obligare de a nu părăsi țara.

În consecință, instanța de fond a purces la examinarea cauzei în lipsa inculpatei, în condițiile în care acesteia i-au fost aduse la cunoștință materialele cauzei.

3. Procurorul în procuratura mun.Bălți, Aliona Modelina, a declarat apel, solicitând casarea sentinței și pronunțarea unei noi hotărâri, prin care inculpata să fie condamnată în baza art. 190 alin. (2) lit. b) Cod penal la 2 ani închisoare, cu executare în penitenciar pentru femeii de tip semiînchis, cu privarea de dreptul de a exercita activitate legată de gestionarea bunurilor pe termen de 3 ani.

Apelantul a invocat că examinând cauza penală respectivă, constatând vinovăția inculpatei Bușilă Mariana în comiterea infracțiunii de escrocherie și stabilind pedeapsa, instanța nejustificat a hotărât să libereze inculpata de la executarea pedepsei, bazându-se pe alin. (4) art. 2 al Legii nr. 243 din 24.12.2021 privind amnistia în legătură cu aniversarea a XXX-a de la proclamarea independenței Republicii Moldova.

În acest sens, apelantul a invocat prevederile art. 2 alin. (3) din Legea nr. 243 din 24.12.2021, potrivit cărora, aplicarea actului de amnistie are loc cu acordul scris a persoanei inculpate, iar potrivit alin. (4) art. 2 din Legea menționată, instanța poate aplica amnistie și în cazul refuzului persoanei.

Or, inculpata Bușilă Mariana, sustrăgându-se de judecată, nu a sesizat instanța în scris privind acordul la aplicarea amnistiei în privința ei și nu a declarat în niciun fel refuzul în aplicarea acestei legi, astfel, s-a constatat ilegalitatea aplicării actului de amnistie.

Totodată, la adoptarea hotărârii privind eliberarea inculpatei Bușilă Mariana de executarea pedepsei, instanța de fond nu a ținut cont și prevederile art. 8 al Legii nr. 243 din 24.12.2021, care prevede posibilitatea absolvirii inculpatului de la executarea pedepsei principale, însă nu și a pedepsei complementare sub formă de privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate, care a fost aplicată în cazul Marianei Bușilă.

4. Prin decizia din 14 septembrie 2022 al Colegiului penal al Curții de Apel Bălți, apelul a fost respins ca nefondat, cu menținerea sentinței.

Decizia motivată a fost pronunțată în ședința publică la 12.10.2022.

Instanța de apel a constatat că sentința instanței de fond nu a fost contestată în latura stabilirii circumstanțelor de fapt ale cauzei, în latura încadrării juridice a acțiunilor inculpatei Bușilă Mariana, nici în latura pedepsei aplicate, procurorul-apelant invocând critici doar în latura aplicării față de Bușilă Mariana a Legii nr. 243 din 24.12.2021 privind amnistia în legătură cu aniversarea a XXX-a de la proclamarea independenței Republicii Moldova, considerând că actul de amnistie a fost neîntemeiat aplicat în lipsa acordului scris al inculpatei.

Instanța de apel a considerat că cerința acuzării privind neaplicarea față de Bușilă Mariana a actului de amnistie este nefondată, or potrivit art. 107 alin. (1) Cod penal, amnistia este actul ce are ca efect înlăturarea răspunderii penale sau a pedepsei fie reducerea pedepsei aplicate sau comutarea ei.

În argumentarea soluției adoptate, instanța de apel a menționat că, la data de 31.12.2021 a intrat în vigoare Legea nr. 243 din 24.12.2021 privind amnistia în legătură cu aniversarea a XXX-a de la proclamarea independenței Republicii Moldova (în continuare Lege), care la alin. (1) al art. 1 stipulează, că prezenta lege se aplică

condiționat și exclusiv persoanelor bănuite, învinuite și inculpate, precum și persoanelor condamnate, care sunt caracterizate pozitiv pe parcursul executării pedepsei, al perioadei de probațiune sau al termenului de probă și sunt evaluate psihologic ca prezentând risc de recidivă mediu sau redus, dacă persoanele respective cad sub incidența prevederilor art. 2–5, 7, 8.

Subsecvent, la art. 2 alin. (1) al acestei Legi se stipulează, că procesele penale în privința infracțiunilor săvârșite până la adoptarea prezentei legi, pentru care Codul penal nr. 985/2002 prevede drept pedeapsă principală maximă o pedeapsă nu mai aspră decât pedeapsa cu închisoare pe un termen de 7 ani, încetează la faza de urmărire penală sau la cea de judecare a cauzei, cu excepțiile prevăzute de prezenta lege, alin. (3) stipulând că încetarea procesului penal conform alin. (1) și (2) are loc cu acordul scris al persoanei bănuite, învinuite sau inculpate.

Potrivit alin.(4) al art.1 din Legea nominalizată se notează, că aplicarea amnistiei față de persoanele bănuite, învinuite se decide de procuror, la faza de urmărire penală, iar față de persoanele inculpate care cad sub incidența art.2 alin.(4) – de instanța de judecată, la faza de judecare a cauzei.

La art. 2 alin. (4) din Legea menționată, în privința persoanei care refuză încetarea procesului penal, conform alin. (1)–(3) din prezentul articol, instanța de judecată, la pronunțarea sentinței, poate hotărî încetarea procesului penal dacă, în urma cercetării judecătorești, vinovăția inculpatului în săvârșirea infracțiunii a fost confirmată, inculpatul întrunește criteriile stabilite la art. 1 și nu cade sub incidența art.6.

Instanța de apel a conchis că, Legea clar și cu precizie stipulează, că încetarea proceselor penale la faza de judecare a cauzei, în temeiul amnistiei, are loc cu acordul scris al inculpatului, iar în cazul în care acesta refuză încetarea procesului, instanța de judecată poate aplica actul de amnistie chiar și în lipsa cererii scrise din partea acestuia, cu condiția că în urma cercetării judecătorești a fost confirmată vinovăția lui în săvârșirea infracțiunii (fiind necesară întrunirea de inculpat a criteriilor de la art. 1 și ca acesta să nu cadă sub incidența art. 6).

Cu referire la prevederile art. 389 alin.(4) pct. 2) CPP, potrivit căroră, sentința de condamnare se adoptă cu stabilirea pedepsei și cu liberarea de executarea ei în cazul amnistiei conform art. 107 din Codul penal și în cazurile prevăzute în art. 89 alin. (2) lit. a), b), c), e), f) și g) Codul penal, instanța de apel a statuat că, instanța de fond stabilind vinovăția inculpatei și aplicându-i pedeapsa penală, just a dispus liberarea acesteia de la executarea pedepsei în temeiul art. 2 alin.(4) din Legea privind amnistia în legătură cu aniversarea a XXX-a de la proclamarea Independenței Republicii Moldova nr. 243 din 24.12.2021, ori lipsa cererii din partea inculpatei în acest sens neconstituind impediment pentru aplicarea actului de amnistie.

Privitor la alegația procurorului-apelant precum că art. 8 al Legii nr. 243 din 24.12.2021, prevede posibilitatea absolvirii inculpatului de la executarea pedepsei principale, însă nu și a pedepsei complementare sub formă de privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate, instanța de apel a statuat că această nu este întemeiată, or prevederile din art. 8 din Legea menționată, se aplică persoanelor, în privința căroră sentința de condamnare a devenit irevocabilă, circumstanță ce nu există în speța dată.

5. Împotriva deciziei instanței de apel, a declarat recurs ordinar Procurorul-șef interimar al Procuraturii de circumscripție Bălți, Tatiana Ioniță, solicitând casarea deciziei, cu remiterea cauzei spre o nouă rejudecare în instanța de apel.

Recurentul invocă că prevederile art. 2 alin. (3) din Legea nr. 243 din 24.12.2021 privind amnistia în legătură cu aniversarea a 30-a de la proclamarea independenței Republicii Moldova, stipulează că aplicarea actului de amnistie are loc cu acordul scris a persoanei inculpate, iar potrivit alin. (4) art. 2 din Legea sus-menționată, instanța poate aplica amnistia și în cazul refuzului persoanei.

În speță, inculpata Bușilă Mariana, sustrăgându-se de judecată, nu a sesizat instanța în scris privind acordul la aplicarea amnistiei în privința ei și nu a declarat în nici un fel refuzul în aplicarea acestei legi, astfel, constată ilegalitatea aplicării actului de amnistie.

Or, art. 2 alin.(4) al Legii se referă la persoana care se opune să-i fie aplicată amnistia în fața instanței de judecată, cu prezența fizică, de altfel, persoana poate să-și dea acordul pe alt dosar, deoarece amnistia poate fi aplicată doar o singură dată.

Recurentul a mai menționat că, art. 8 din Legea nr. 243 din 24.12.2021 expres prevede că se absolvă de pedeapsa complementară, cu excepția privării de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate și a privării sau anulării dreptului de a conduce mijloacele de transport, persoanele în privința cărora se aplică prevederile art. 2-5 și art. 7, or instanța de apel nemotivat a absolvit inculpata de executarea pedepsei complementare obligatorii, considerând neîntemeiat că art. 8 se aplică doar persoanelor în privința cărora sentința de condamnare a devenit irevocabilă, însă în articol nu se face referire la acest lucru.

În drept, recursul este întemeiat în temeiul prevederilor art. 427 alin. (1) pct. 6) Cod de procedură penală.

6. Judecând recursul ordinar pe baza materialului din dosarul cauzei și argumentelor invocate, Colegiul Penal lărgit concluzionează că acesta urmează a fi admis din următoarele considerente.

Potrivit art. 427 alin. (1) pct. 6) Cod de procedură penală, hotărârile instanței de apel pot fi supuse recursului pentru a repara erorile de drept comise de instanțele de fond și de apel, inclusiv în temeiul când instanța de apel nu s-a pronunțat asupra tuturor motivelor invocate în apel, hotărârea atacată nu cuprinde motivele pe care se întemeiază soluția.

Instanța de recurs doar verifică dacă s-a aplicat corect legea la faptele reținute prin hotărârea atacată și dacă aceste fapte au fost constatate cu respectarea dispozițiilor de drept formal și material.

Sub acest aspect, Colegiul Penal lărgit atestă că instanța de apel a comis următoarele erori de drept.

Potrivit art. 413 alin. (1) Cod de procedură penală, la judecarea apelului **se aplică regulile generale** pentru judecarea cauzelor în primă instanță, cu excepțiile prevăzute în Partea specială titlul II capitolul IV secțiunea 1. Conform art. 415 alin. (1) pct. 2) Cod de procedură penală, instanța de apel, judecând cauza în ordine de apel, admite apelul, casând sentința parțial sau total, inclusiv din oficiu, în baza art. 409 alin. (2), și pronunță o nouă hotărâre, **potrivit modului stabilit, pentru prima instanță**. În corespundere cu art. 414 alin. (1), (2), (5) și (6) Cod de procedură penală, instanța de apel, judecând apelul, verifică legalitatea și temeinicia hotărârii atacate în baza probelor examinate de prima instanță, conform materialelor din cauza penală, verifică declarațiile și probele materiale examinate de prima instanță prin citirea lor în ședința de judecată, cu consemnarea în procesul-verbal și se pronunță asupra tuturor motivelor invocate în apel. Instanța de apel nu este în drept să-și întemeieze concluziile pe probele cercetate de prima instanță dacă

ele nu au fost verificate în ședința de judecată a instanței de apel și nu au fost consemnate în procesul-verbal. Potrivit art. 419 Cod de procedură penală, rejudecarea cauzei de către instanța de apel se desfășoară potrivit regulilor generale pentru examinarea cauzelor în primă instanță. În corespundere cu art. 417 alin. (1) pct. 8) Cod de procedură penală, decizia instanței de apel trebuie să cuprindă temeiurile de fapt și de drept care au dus la admiterea apelului, precum și motivele adoptării soluției date.

Totodată, conform art. 1 alin. (1), art. 7 alin. (1) – (8) Cod de procedură penală, procesul penal reprezintă activitatea organelor de urmărire penală și a instanțelor judecătorești desfășurată în conformitate cu prevederile prezentului cod, exceptând doar situațiile când prioritate au reglementările internaționale sau când unele prevederi legale sunt declarate neconstituționale. Potrivit art. 2 alin. (4) Cod de procedură penală, normele juridice cu caracter procesual din alte legi naționale pot fi aplicate numai cu condiția includerii lor în prezentul cod.

Colegiul penal lărgit reține, că menținând sentința fără modificări privind condamnarea inculpatei în baza art. 190 alin. (2) lit. b) Cod penal, cu aplicarea pedepsei penale principale și celei complementare, de la executarea căroră inculpata a fost liberată în temeiul art. 2 din Legea nr. 243 din 24.12.2021 privind amnistia în legătura cu aniversarea a XXX-a de la proclamarea independenței Republicii Moldova, instanța de apel a omis prevederile art. 8 a Legii privind amnistia, potrivit căroră ”se absolvă de pedeapsa complementară, cu excepția privării de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate și a privării sau anulării dreptului de a conduce mijloace de transport, persoanele în privința căroră se aplică prevederile art. 2–5 și art. 7.”

Colegiul penal lărgit reiterează că, deși instanța de apel a indicat în decizia pronunțată, că art.8 din Legea nr. nr. 243 din 24.12.2021 privind amnistia în legătura cu aniversarea a XXX-a de la proclamarea independenței Republicii Moldova, se aplică doar persoanelor condamnate, în privința căroră la data adoptării legii cu privire la amnistie a existat sentința de condamnare irevocabilă, instanța de apel nu a făcut referire la cadrul legal în baza căruia a concluzionat astfel.

Totodată, Colegiul penal lărgit constată că, potrivit conținutului art.8 din Legea nr.243 din 24.12.2021, prevederile acestuia, precum și excepțiile stabilite de aceasta lege, se aplică persoanelor în privința căroră se aplică și prevederile art. 2 alin.(3) și (4) din această lege, adică în privința inculpaților la etapa de judecare a cauzei penale în instanța de judecată.

Prin urmare, instanța de apel a menținut nemotivat sentința instanței de fond în partea absolvirii inculpatei de executarea pedepsei complementare obligatorii.

Împrejurările expuse atestă în mod lucid că instanța de apel nu a judecat cauza penală în condițiile legii, deoarece instanța de apel nu s-a pronunțat asupra tuturor motivelor invocate în apel, a adoptat hotărâre care nu cuprinde motive legale pe care se întemeiază soluția și că recursul ordinar este întemeiat.

Conform art. 435 alin. (1) pct. 2) lit. c) Cod de procedură penală, instanța de recurs casează total hotărârea atacată și dispune rejudecarea cauzei de către instanța de apel, în cazul în care eroarea judiciară nu poate fi corectată de către instanța de recurs.

Dat fiind că încălcările normelor procedurale specificate, comise de către instanțele de fond și de apel, constituie erori de drept prescise în art. 427 alin. (1) pct. 6) Cod de procedură penală și care nu pot fi corectate de către instanța de recurs, se impune soluția admiterii recursului ordinar declarat, casării parțiale a deciziei contestate în partea

pedepsei complementare și dispunerea rejudecării cauzei în această parte de către aceeași instanță de apel, în alt complet de judecată.

La rejudecarea cauzei instanța de apel urmează să țină cont de împrejurările expuse, să înlăture erorile menționate, să judece cauza în strictă conformitate cu legea, și să adopte o hotărâre legală și întemeiată.

7. În conformitate cu art. 434, 435 alin. (1) pct. 2) lit. c), alin. (3) Cod de procedură penală, Colegiul Penal lărgit,

D E C I D E :

Admite recursul ordinar declarat de procurorul-șef interimar al Procuraturii de circumscripție Bălți, Tatiana Ioniță, casează parțial decizia din 14 septembrie 2022 al Colegiului penal al Curții de Apel Bălți, în partea pedepsei complementare, în privința inculpatei Bușilă Mariana XXXX și dispune rejudecarea cauzei în această parte, de către aceeași instanță de apel, în alt complet de judecată.

Decizia nu este susceptibilă de a fi atacată, fiind pronunțată integral la 12 septembrie 2023.

Președinte

Ion Guzun

Judecători

Sergiu Daguța

Boris Talpă

Ghenadie Eremciuc

Anatolie Țurcan

Notă: Din motivul imposibilității semnării deciziei motivate de către judecătorul Ion Guzun, din cauza aflării în concediul de odihnă de la 14 august 2023 și demisiei lui din funcție de la 25 august 2023, prezenta decizie motivată este semnată de către Președintele interimar al Curții Supreme de Justiție, judecătorul Viorica Puica, în conformitate cu prevederile art. 339 alin.(8) Cod de procedură penală.